

Kapitola: Zobrazení dat v počítači

Cvičení 6 – Kódování národních znaků

Témata: Plain text a jednobytová kódování, vícebytová kódování. Kódové tabulky. Binární zobrazení souboru. Rozpoznání kódu souboru podle tabulek nebo experimentálně. Změna kódování – `cstocs`, editor, webový prohlížeč.

Co máme znát

Uložení znaků v počítači, znakový a řetězcový datový typ jazyka Pascal. Pojmy **znakový kód**, **ASCII**, **textový formát dat**, **obyčejný text**, **rozšířený text**, **kódování národních znaků**.

Umět pracovat s webovým prohlížečem, s účtem na serveru akela, s příkazovým řádkem ve Windows, s editorem PSPad, s editorem Notepad.

Ověřte, že rozumíte vstupním pojmům a vztahům odpověďmi na tyto otázky:

- Co je to *znakový kód*?
- Co je to *jednobytové kódování znaků*?
- Kolik znaků zobrazuje základní kód *ASCII*?
- Co jsou to *řídící znaky*? Na kterých pozicích se nacházejí?
- Co je to *zobrazitelný znak*?
- Na kterých pozicích je mezera, číslice, velká písmena, malá písmena v kódu *ASCII*?
- Jak lze charakterizovat *textový formát dat*?
- Co je *obyčejný* a co *rozšířený text*?
- Co je to *vícebytové kódování národních znaků*? Jaké vícebytové kódy znáte?
- V jakém kódování se zobrazují národní znaky v příkazovém řádku na serveru akela?
- V jakém kódování jsou zobrazeny národní znaky v okenních aplikacích Windows?
- V jakém kódování jsou zobrazeny národní znaky v příkazovém řádku Windows?

Materiál

Pomůcky: kódové tabulky *ASCII*, jednobytových kódování národních znaků, Unicode.

Programy: Editor PSPad, příkaz `od`, webový prohlížeč, příkaz `cstocs`, příkazový řádek Windows.

Soubory: Sada souborů s různým kódováním národních znaků.

Úkoly

1. Zjistěte, jak pomocí kódových tabulek jednoduše přepočítáte šestnáctkové číslo v rozsahu 0–255 na desítkovou hodnotu a opačně.
2. Předpokládejte kód znaku A7 (hex.). Vypište, jakému znaku tento kód odpovídá v různých kódováních.
3. **Určení kódování souboru I.**
Zobrazte soubor `text.c1` hexadecimálně v editoru PSPad. Zjistěte, jaký znak má být na 9. bytu, má-li se jednat o slovo „vyšetření“. Zjistěte kód tohoto znaku. Najděte tabulku, v níž se pod nalezeným kódem nachází správný znak.
4. U některých znaků se může stát, že naleznete více tabulek, v nichž je pod stejným kódem stejný správný znak. V tom případě nelze na základě tohoto znaku jednoznačně určit kódování. Najděte alespoň dvě dvojice kódů, které mají některé stejně kódované národní znaky.

5. Určení kódování souboru II.

Experimentální určení kódu podle prostředí – v příkazovém řádku na serveru akela zobrazte obsah souborů `text.c1` až `text.c5` a podle výsledku určete kódování alespoň jednoho z nich.

6. Předchozí úlohu proveďte v příkazovém řádku Windows.

7. Předchozí úlohu proveďte zobrazením souborů `text.c1` až `text.c5` pomocí editoru Notepad.

8. Seznamte se s programem `cstocs` na serveru akela – spusťte jej bez parametrů a zjistěte, jak se zadávají různá kódování, vstupní soubor a kam je směřován výstupní překódovaný text.

9. Určení kódování souboru III.

Pomocí programu `cstocs` určete experimentálně kódování některého ze souborů `text.c1` až `text.c6`.

10. Určení kódování souboru IV.

Seznamte se s možností nastavení kódování souboru v editoru PSPad. Vhodným nastavením kódování dokažte správnost zjištěných výsledků z předchozích úloh na souborech `text.c1` až `text.c5`.

11. Vícebytová kódování

Zobrazte binární (hexadecimální) podobu souborů `text.c6` až `text.c8`. Rozhodněte, v jakých kódováních pravděpodobně jsou.

12. Zjistěte v binárním zobrazení, jaký je rozdíl mezi soubory `text.c7` a `text.c8`.

13. Zkuste možnosti zobrazení souborů `text.c7` a `text.c8` v příkazovém řádku a v editoru Notepad.

14. Určení kódování souboru V.

Zobrazte vybraný soubor webovým prohlížečem a určete jeho kódování vhodným nastavením zobrazení.

15. Překódování

Zjistěte možnosti změny kódování národních znaků v editoru Notepad, ve webovém prohlížeči a v editoru PSPad. Zaznamenejte do přehledné tabulky, jaká kódování jsou těmito prostředky podporována a porovnejte možnosti s programem `cstocs`. Do poznámky v tabulce запиšte název souboru, který obsahuje dané kódování.

Kód	Notepad	Web	PSPad	cstocs	Poznámka
kam					
pc2					
koi8					
il2					
1250					
utf8					
utf16					

Shrnutí a kontrolní otázky

1. Porovnejte možnosti, výhody a nevýhody pěti uvedených způsobů zjištění kódu národních znaků v zadaném souboru.
2. Jaké kódování národních znaků je správně zobrazitelné v příkazovém řádku Windows?
3. Jaké kódování národních znaků je správně zobrazitelné editorem Notepad?
4. Jaká jsou podle vašeho názoru nejčastější kódování národních znaků z uvedených 8 příkladů?

5. Jaká kódování jsou považována za perspektivní a proč?
6. Jaká kódování národních znaků jsou dnes již prakticky opuštěna a z jakého důvodu?
7. Jaká kódování jsou ještě používána, ale jejich význam již klesá a proč?
8. Jaké kódování národních znaků není v příkladech zastoupeno?